

Velectěný pane profesore,
požádal jsem Vás, abyste ráčil uschovati můj český rukopis o utlačování Slovákův. Račte mi jej poslati. Trošku jej novými událostmi doplním a pošlu – podle ujednání – red[akci] Mor[avské] orlice. Ta to otiskne ve fejetonu, tisk pokaždé odloží a pak to vydá v brožurce. Tak pořídíme české vydání. Kdybyste však s tímto způsobem nesouhlasil, račte rukopis nadále u sebe ponechati.

Neračte se horšit, že Vás znovu do psaní *pro lid* povzbuzuji.

Je mi líto – pro věc samu, že se přece jen *pomalou uplatňujete*. Duchem jste nás přerostl, snažení je čisté a jakkoli stopy Vašeho působení jsou patrné, není *vzplanutí*, širokého vzplanutí se uplatňuje česká lidová strana.

Musí být nějaká příčina. Nepravme, že je v nevzdělanosti lidu; i tam je, ale vůdcové, mající málo stoupenců, mají hledati chybu *v sobě*. Nemají-li jiné, věcné, mají tu, že nehledají *způsob*, jakýmž by myšlení a snažení své vtělili širokým vstvám.

Ježíš vykládal parabolami a našel stoupence mezi rybáři; u Husa se chváli, že psal řeči *lidovou*; Havlíček byl hluboký duch a všecko psal populárně; tak píše Tolstoj... a všickni též za svého života dočkali se mravnostního vzplanutí. Pro morální hnutí je půda *v obecném, těžce pracujícím lidu, nikoli v blaseorané inteligenci, lenošivé, požitkářské*.

Mezi lid!

Tak např. – ale neračte se horšit nad mými neodbornickými názory – sociální otázku bych na Vašem místě (vedle vědeckého zpracování) zpracoval tak, že bych napsal knížečku *Český sedlák*, která by obsahovala trošku selských dějin (robota!), ocenění chlebové práce a tak i velký význam selského lidu v národě, jaká z toho plynou práva a jak se těchto práv domáhati... Knížečka populární, laciná, aby si ji každý sedlák přečetl. Podobně bych napsal knížku *Český dělník, Český živnostník*. Konečně též kapitolu inteligenci: *Český student, Český vzdělanec*. Snad i *Český školák*.

Tak byste pověděl, co *myslíte a cítíte, celému* národu. Potom byste měl obránce, spojence, propagátory strana by spíše došla poslanceckých mandátů atd.

Ráčíte psáti, že Tolstoj to lépe umí než Vy. Ano, Tolstoj má tvůrčí fantazii, to je velký dar pro populárního spisovatele, ale i my, bez tohoto daru, máme dobré prostředky. Nedávno vyšla mi u Vilímka knížka pro *mládež* a podle úsudku spravedlivých lidí dopadla dost dost. Tolstoj ojasňuje *přírovnáními* a to umíte i Vy. Já si tak pomáhám, že vplétám rozličné *příhody* a ty analyzuji; to dovedete i Vy. Nechte lidi *rozmlouvat*, dejte jim *pohybovati se* a trošku se *rozveselit*: to chce *přirozenost* dětí malých i starých. Máte *srdce*, milujete topící: to je přece jen nejlepší „pomůcka“ pro populárního spisovatele. Dovedete a dovedete!!

Myslím si ještě jednu příčinu, proč se čes. strana lidová (s tak *dobrým* programem!) pomalu množí, ale netroufám si ji povědět.

Odpovědi se neračte obtěžovat, máte mnoho práce, hřích je ubírat Vám chvílku.

Šrobár je člověk výborný (vzdor tomu, že před 12 roky opsal do své povídky 20 cizích řádků), *dnes* je to člověk mravný, vzdělaný – Vaší zásluhou. Jím dal jste Slovensku *mnoho*.
Dík Vám!

Uctivě oddaný

Kar. Kálal

Ve Frenštátě 5. července 1903.

(Nám už už umírá tchyně žaludečn[í] rakovinou; leží od dubna u mne).

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. Kor-I-34, k. 692. Originál, rukopis.

K. Kálal T. G. Masarykovi

Frenštát pod Radhoštěm, 25. července 1903

/65

Velectěný pane profesore,

račte odpustit, že Vás i na letním bytě znepokojuji. Prosím totiž uctivě, mohl-li byste mi nějaký honorář za brožurku o útisku Slovákův vyžádati. Když jste obdržel můj rukopis, ráčil jste mi psát, že jste jej dal čísti řed[iteli] Šubertovi požadav ho, aby ještě s jinými určil, jak získati nakladatele a pro autora honorář. Víím, že je Vaší zásadou, že se práce má honorovati. Proto si k Vám troufám, k *Vám*, a budu Vám povděčen, zamlčíte-li, že jsem se o honorář přihlásil. Račte věřit, že bych se neodhodlal, kdybych nepotřeboval. Mám totiž za hosta od dubna tchyni, stíženou žaludečním rakem, už už umírající. A takové pohostinství je drahé. Kromě toho žena moje, při stálých trampotách ošetřovatelky, probledla a seslábla a musím hledět vypravit ji po pohřbu někam do lázni. V takovém tedy postavení odhodlávám se Vás prosit za laskavé zprostředkování.

Dr. Kalandru udal jistý farář od Olomouce státnímu zástupci pro „porušení náboženství“, jehož prý se dopustil ve své řeči, v jisté dědině u Olomouce proslovené. Ale panu faráři selhalo; svědci – jeho, na přednášku vyslaní – udání jeho nepotvrdili.

Přednáška dr. Herbena o Husovi líbila se posluchačům našim *neobyčejně*.

Po našich kopcích, v tom nejklerikálnějším kraji, hořely všude dne 5. července ohně.